

PRIJAVLJENI PRIMERI AIDSA IN OKUŽBE S HIV V SLOVENIJI

Center za nalezljive bolezni, oddelek za AIDS in spolno prenosljive bolezni

Prijavljeni primeri aidsa

Inštitutu za varovanje zdravja Republike Slovenije je bilo v obdobju od 1986 do 30. junija 1997 na osnovi zakonske obveze prijavljenih skupno 62 primerov aidsa. Letna incidenčna stopnja aidsa se je gibala med 0,5 in 7,0 na milijon prebivalcev, v 1996 letu je bila 5,0 na milijon prebivalcev (Sl. 1).

Od skupno 62 primerov aidsa jih je bilo 60 pri odraslih, 54 pri moških in 6 pri ženskah, ter dva pri otrocih, dečku in deklici (Tab. 1, Sl. 2). Ob postavitvi diagnoze je bilo več kot pol odraslih moških (30 ali 55,5%) starih med 25 in 39 let (Tab. 1). Med prijavljenimi primeri aidsa je bilo največ oseb s stalnim prebivališčem v regiji Ljubljana (Tab. 2).

Največ odraslih bolnikov (33) se je predvidoma okužilo pri spolnih stikih z moškimi (Sl. 2, Tab. 3). Dva bolnika sta bila iz držav z visokim deležem okuženih (visoko prevalenco), kjer je pogost heteroseksualni prenos okužbe (pod-Saharska Afrika). Pri nas sta živela več let. Tudi drugi trije moški, okuženi s heteroseksualnimi stiki, so bili predvidoma okuženi v Afriki. Tako je pet od šestih heteroseksualno pridobljenih primerov aidsa med moškimi vezanih na heteroseksualne stike v Afriki. Trije bolniki so si injicirali nedovoljene droge. Vsi so se predvidoma okužili v tujini. Osem bolnikov, ki so uvrščeni v kategorijo »ostali/neuvrščeni« se je predvidoma okužilo s heteroseksualnimi odnosi, vendar niso navedli oziroma ni bilo podatka o spolnih partnerjih iz skupin z višjim tveganjem (homoseksualni ali biseksualni moški, osebe iz držav z visoko prevalenco ali njihovi partnerji, uživalci ilegalnih drog, ki si le-te injicirajo, prejemniki krvi ali pripravkov iz obdobja še pred obveznim testiranjem vse darovane krvi).

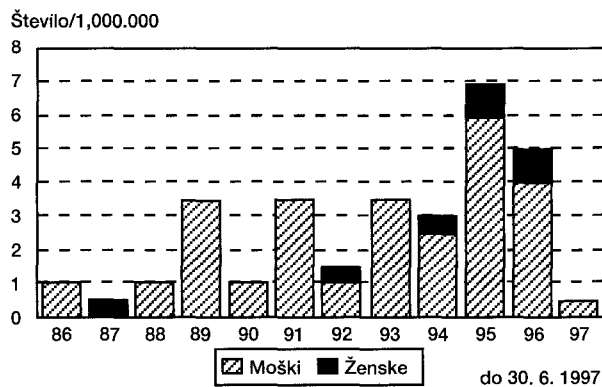
Pet odraslih bolnic je bilo okuženih s heteroseksualnimi odnosi. Ena je bila partnerka osebe, iz države z visoko prevalenco, ena partnerka osebe znano okužene s HIV, in tri so bile partnerke okuženih hemofilikov. Ena bolnica se je okužila pri injiciranju ilegalnih drog v tujini.

Oba otroka z aidsom sta se okužila od svojih mater pred porodom, med njim ali po njem. Mati dečka se je okužila s spolnimi odnosi z osebo iz države z visoko prevalenco, mater deklice pa je okužil mož, ki se je sam okužil s spolnimi stiki v državi z visoko prevalenco.

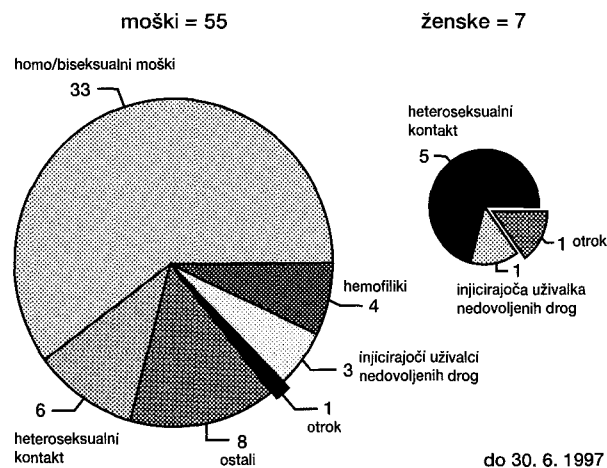
V letu 1996 je bilo prijavljenih deset primerov aidsa, osem pri moških in dva pri ženskah.

V drugem četrtletju leta 1997 je bil prijavljen en primer aidsa, bolnik je uvrščen v kategorijo »ostali/neuvrščen«.

Ker je inkubacijska doba pri aidsu relativno dolga, saj polovica okuženih s HIV zboli v približno desetih letih, nam ta slika kaže značilnosti vzorca prenašanja okužb s HIV med prebivalci Slovenije izpred mnogih let. Nikakor pa nam ti podatki ne kažejo, v katerih skupinah se okužba s HIV širi najhitreje. To se bo v podatkih o prijavljenih primerih aidsa odrazilo šele čez nekaj let.

Sl. 1. Letna incidenčna stopnja aidsa na 1.000.000 prebivalcev.

Sl. 2. Skupno število prijavljenih primerov aidsa glede spola in kategorije prenosa.

Prijavljeni primeri okužbe s HIV brez razvitega obolenja aidsa

V Sloveniji je bilo do 30. junija 1996 skupno prijavljenih 59 primerov diagnosticirane okužbe s HIV, kjer se aids še ni razvil, 47 pri moških (45 odraslih in dva dečka) in 12 pri ženskah (vse odrasle).

Od 45 primerov pri odraslih moških je največ takih (24), ki so se predvidoma okužili pri spolnih stikih z drugimi moškimi (Sl. 4). Vsi okuženi hemofiliki (11, ob diagnozi 9 odraslih in 2 otroka) so prejeli preparate, pripravljene iz krvi, še pred obveznim testiranjem vse darovane krvi. Oba moška, okužena s heteroseksualnimi stiki, sta jih imela v državah z visoko prevalenco (podsaharska Afrika). Vsi trije moški okuženi pri injiciranju ilegalnih drog, so se predvidoma okužili v tujini, eden od teh pa je imel tudi spolne

Tab. 1, sl. 2. Skupno število prijavljenih primerov aidsa v Sloveniji do 30. junija 1997 po spolu in starostnih skupinah.

Starostna skupina	Moški		Ženske		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
do 1 leta	1	(1,8)	0	(0,0)	1	(1,8)
1-4 let	0	(0,0)	0	(0,0)	0	(0,0)
5-9 let	0	(0,0)	1	(14,3)	1	(1,8)
10-12 let	0	(0,0)	0	(0,0)	0	(0,0)
13-14 let	0	(0,0)	0	(0,0)	0	(0,0)
15-19 let	0	(0,0)	0	(0,0)	0	(0,0)
20-24 let	2	(3,6)	0	(0,0)	2	(3,2)
25-29 let	12	(21,8)	1	(14,3)	13	(19,4)
30-34 let	8	(14,5)	3	(42,9)	11	(17,7)
35-39 let	10	(18,2)	0	(0,0)	10	(16,1)
40-49 let	17	(30,9)	1	(14,3)	18	(29,0)
50-59 let	2	(3,6)	1	(14,3)	3	(4,8)
nad 60 let	3	(5,4)	0	(0,0)	3	(4,8)
Skupaj	55	(100,0)	7	(100,0)	62	(100,0)

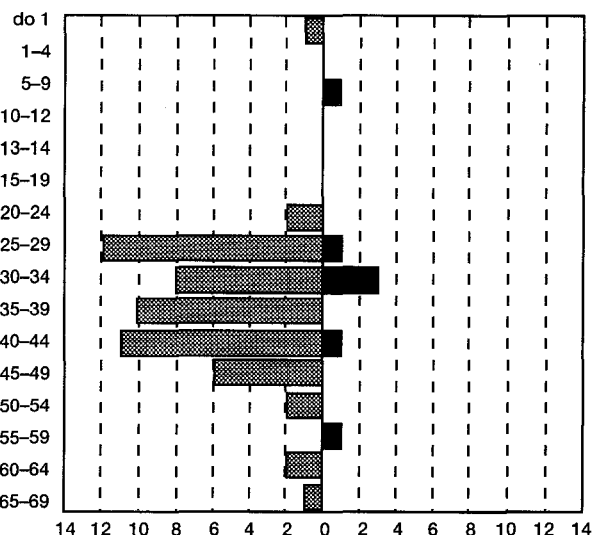
Tab. 2. Skupno število prijavljenih primerov aidsa v Sloveniji (preračunano na število prebivalcev v regiji) do 30. junija 1997 po regiji prebivališča.

Regije	Število (število/100 000 prebivalcev v regiji)		Skupaj
	S stalnim prebivališčem	Z začasnim prebivališčem	
Celje	5 (1,7)	0 (0,0)	5 (1,7)
Koper	6 (4,4)	0 (0,0)	6 (4,4)
Kranj	6 (3,2)	1 (0,5)	7 (3,6)
Ljubljana	26 (4,4)	1 (0,2)	27 (4,6)
Maribor	5 (1,5)	1 (0,3)	6 (1,8)
Murska Sobota	2 (1,5)	0 (0,0)	2 (1,5)
Nova Gorica	5 (4,9)	0 (0,0)	5 (4,9)
Novo mesto	2 (1,5)	0 (0,0)	2 (1,5)
Ravne na Koroškem	1 (1,3)	0 (0,0)	1 (1,3)
Skupaj	58 (2,9)	3 (0,2)	61 (3,1)

1 oseba ob postavitvi diagnoze ni imela stalnega niti začasnega prebivališča.

Tab. 3. Prijavljeni primeri aidsa v Sloveniji glede kategorije izpostavljenosti in datuma prijave.

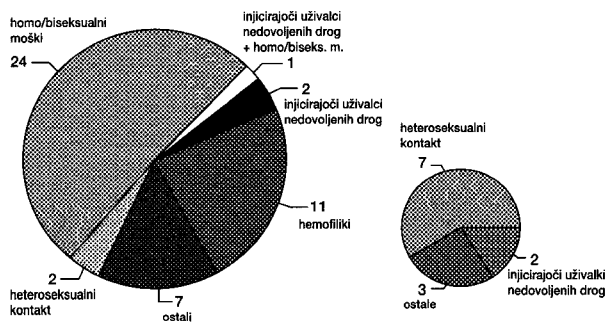
Kategorija izpostavljenosti	Julij 1995 – junij 1996			Julij 1996 – junij 1997			Skupno število vseh prijavljenih 1986 – junij 1997		
	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj
Homo/biseksualni moški	9		9	2		2	33		33
Osebe s heteroseksualnimi odnosi z intravenskim narkomanom z biseksualnim moškim	1	2	3			6	5	11	
z osebo iz države z visoko prevalenco*	1		2				3	1	4
oseba iz države z visoko prevalenco s hemofilikom/osebo s koagulopatijo		2	1			1		3	3
s prejemnikom krvi, tkiv, sperme z drugo osebo s potrjeno okužbo s HIV			1				1	1	2
Injicirajoči uživalci ilegalnih drog		1	1	1		1	3	1	4
Hemofiliki/osebe s koagulopatijo							4		4
Prejemniki krvi, tkiv, sperme									
Otroci mater, okuženih s HIV									
Ostali/neuvrščeni	2		2	3		3	8		8
Skupaj	12	3	15	6	0	6	55	7	62

Sl. 2. Skupno število prijavljenih primerov aidsa v Sloveniji do 30. junija 1997 po spolu in starostnih skupinah.

stike z moškimi. Večina med »ostalimi/neuvrščenimi« se je predvidoma okužila s heteroseksualnimi stiki, vendar niso navedli partnerja, ki bi bil znano okužen s HIV ali ki bi pripadal eni izmed skupin z višjim tveganjem za okužbo s HIV. Pri enem moškem je predvidoma prišlo do prenosa okužbe s HIV s človeškim ugrizom, do katerega je prišlo ob epileptičnem napadu bolnika z aidsom nekaj tednov pred njegovo smrtjo. Gre za izjemen primer. Slini, ki je prišla v stik z ugriznino, je bila zelo verjetno primešana kri, kar bi govorilo za prenos ob parenteralni izpostavljenosti krvi okuženega s HIV.

Od 12 primerov okužbe s HIV pri odraslih ženskah jih je bilo sedem okuženih s heteroseksualnimi stiki (Sl. 4). Dve bolnici sta imeli partnerja, okužena s heteroseksualnimi stiki v državah z visoko prevalenco, ena partnerja iz države z visoko prevalenco, dve partnerja intravenskega uživalca drog in dve partnerja, znano okužens s HIV. Dve ženski sta navedli injiciranje ilegalnih drog, od teh ena v Sloveniji. Tri žen-

Sl. 4. Skupno število prijavljenih primerov okužbe s HIV (kjer aids še ni razvit) glede spola in kategorije prenosa.

ske uvrščene v kategorijo »ostale/neuvrščene« so se predvidoma okužile s heteroseksualnimi stiki, vendar niso navedle partnerjev, ki bi bili znano okuženi s HIV ali ki bi pripadali eni izmed skupin z višjim tveganjem.

Za razliko od relativno zanesljive slike o epidemiji aidsa nam podatki o prijavljenih primerih okužbe s HIV ne omogočajo oceniti prevalence ali incidence v posameznih skupinah prebivalcev v določenih obdobjih. Ob postavitvi laboratorijske diagnoze okužbe s HIV običajno ne moremo vedeti, ali gre za svežo ali leta staro okužbo. Poleg tega podatki o prijavljenih primerih okužbe s HIV v veliki meri

odražajo aktivnosti testiranja, v katere so zajete različne skupine ljudi.

Sklep

V letu 1996 je bilo zakonsko prijavljenih 10 primerov aidsa in zaradi aidsa je v letu 1996 umrlo 6 ljudi. V letu 1996 so bili trije prijavljeni primeri okužbe s HIV, kjer se aids še ni razvil.

V drugem četrtletju 1997 je zakonsko prijavljen en primer aidsa, uvrščen v kategorijo »ostali/neuvrščeni«, in dva prijavljena primera okužbe s HIV, uvrščena v kategorijo homo-biseksualni moški.

Zanesljivih ocen o porazdelitvi in širjenju okužbe s HIV v različnih skupinah prebivalcev glede demografskih in vedenjskih značilnosti nimamo, vendar je gotovo okuženih precej več ljudi, kot je prijavljenih primerov. Kljub tveganim vedenjskim vzorcem različnih skupin ljudi, npr. za prenos z nezaščitenimi spolnimi odnosi in s souporabo pribora pri injiciranju ilegalnih drog, se še v nobeni skupini ni začelo res eksplozivno širjenje okužbe s HIV.

Lahko pa ga pričakujemo. Zato je nujno z intenzivnimi intervencijami, predvsem v skupinah z višjim tveganjem, čim bolj omejiti tvegano vedenje. Vložena sredstva se bodo bogato obrestovala v nižji incidenci in prevalenci okužb s HIV v prihodnosti.

Irena Klavs,
Zdenka Kastelic

PROSLAVLJALI SMO POL STOLETJA SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠOLE JUGE POLAK V MARIBORU

Na srednji zdravstveni šoli smo praznovali pol stoletja bivanja, delovanja in življenja v sožitju s tistimi, ki so potrebovali to, kar smo jim lahko dajali, pa naj so to bili

- učenke/ci, ki so želeli postati medicinske sestre prej, sedaj zdravstveni tehniki,
- zdravstvene ustanove, ki jim nikoli ni primanjkovalo karda iz naše šole za zdravstveno nego in
- okolje, v katerega smo se vključevali na različne načine npr. preko prostovoljnih dejavnosti, prireditev, Rdečega križa, zdravstvenih akcij in še in še.

Delovno smo praznovali vse leto.

Ob dnevu zdravja smo organizirali tekmovanje med vsemi zdravstvenimi šolami v Sloveniji.

Založniška dejavnost je bila pestra, poleg dveh številka našega časopisa Virus smo izdali še pesniško zbirko naših dijakinj Erato.

Pripravili smo kulturni dan z našim priznanim pesnikom Tonetom Pavčkom, v goste je prišel še pesnik Josip Osti.

V pokrajinskem muzeju Maribor smo pripravili razstavo razvoja naše šole.

V fotoateljeju je bila razstava umetniških fotografij naših dijakov, ki so jih pripravili v fotografski delavnici.

Vrhunec praznovanja je bila proslava v gledališču, kjer smo se srečali z gosti iz kulturnega, izobraževalnega, lokalnega in političnega vrha.

Pozdravni govor je imela Štefka Kučan, ki je obogatila srečanje z govorom, ki je bil po naši duši in ga z njenim dovoljenjem dajemo v objavo.

Marija Zupančič,
v.m.s., dipl. org. dela, ravnateljica
Srednje zdravstvene šole, Maribor

Pozdravne besede gospe Štefke Kučan na svečani akademiji v SNG Maribor ob 50-letnici uspešnega delovanja Srednje zdravstvene šole »Juga Polak« Maribor:

»Prisrčen pozdrav vsem vam, ki ste se danes zbrali, da skupaj izrazimo priznanje vsemu dobremu znanju in delu in ljudem, ki soustvarjajo šolo, to srednjo medicinsko šolo v Mariboru; vam, spoštovani ravnateljice in ravnatelj, ki ste jo vodili in vodite to šolo, spoštovani profesorice in profesorji, ki ste učili in učite v njej v teh letih, ki jih danes preštete jubilejno in vam drage medicinske sestre, zdravstvene tehnice in zdravstveni tehniki, ki ste iz te šole že odšli in ta človekoljubni poklic in vsem vam, ki se v njej skrbno pripravljate nanj, ki se tega poklica veselite in vam bo osmišljala vaše delo in življenje.

Iskreno vam čestitam za ta praznik in rada bi vam povedala nekaj misli, v želji, da bi jih razumeli in sprejeli kot moje iskreno spoštovanje do vašega dela in jubileja.

Lepo je, kadar se v naše življenje posejejo obletnice in slovesnosti ob njih. Kot pomladno cvetje. Pripovedujejo o času rodovitnosti človekovega dela. Kar nekako mi ni mogoče verjeti, ko gledam nazaj, v prve začetke šole, da je preteklo tako malo časa od takrat, od tistih podob, ki se nam kažejo v muzejih, na fotografijah in listinah in nekako se ne znam dovolj načuditi velikim stvarnim spremembam, razvoju, znanju, znanosti in tehniki v svetu, ki si je v tem času do danes uspela ponekod nadeti tako moderne, lahko bi rekli, vesoljske oblike, razsežnosti in zmožnosti.

Človek pa ostaja nekako še vedno poln stisk in težav in se bojuje z boleznijo. Ostaja solidaren in človekoljuben, bojim se, da vedno manj, vedno bolj prepletene in zapletene so njegove oblike dobrodelnega dela in nekdo je v radijski oddaji zelo iskreno in odprto povedal, da je še najbolj razvidno po svojem pomenu in izrazu krvodajalstvo.

Da, človek in medčloveški odnosi, soodvisnost med ljudmi, od narave in v naravi.

Prav ta: človek in dijak, in medicinska sestra, in učitelj te šole izpred 50 let, izpred 40 let ..., z vso silo svojega spomina in življenja, lahko danes, tako mislim, najbolj iskreno občuti slovesnost obletnice šole, lahko najbolj verno občuti svečanost, ki mu jo daje zadovoljstvo, porojeno iz poguma in zaupanja v svoje sposobnosti in značajske lastnosti, občutek, da je ustvaril nekaj dobrega, da je bilo to dobro vredno težkega dela in vztrajanja v ustvarjalnih iskanjih in prizkušnjah, vredno potrpežljivega in naporenega sodelovanja med mnogimi ljudmi, vredno nuje dolgotrajnih in discipliniranih preverjanj strokovnih znanj in pouka, znanstvenih dognanj in premagovanja zmot in nerazumevanj, pa tudi preseganja povsem preprostih, praktičnih, prostorskih, materialnih težav, ki jih pred mnogokaterega človeka, strokovnjaka, učenca, šolo, bolnišnico ali skupnost vsakodnevno prinaša življenje, pravzaprav mu jih prinašajo njegova hontenja, nemir in želje po razvoju, njihove želje po izboljšanju življenjskih razmer.

To so občutki ljudi; občutki, da je bilo vredno za ta poklic živeti.

Tako slovesnost ob jubileju podarja vsem nam nekakšen poseben čar, posebno krhko občutij, vsepričujočo občutljivost – senzibilnost osrečanja, skoraj ranljivost vznesenosti, ki jo do duše razpira iskrenost naše navezanosti, povezanosti, zavezanosti šoli in poklicu in iz spomina briše za trenutek vse prestane težave.

Vsak, ki ga je pot peljala skozi šolo in v poklic, bi lahko rekel, vsaj jaz tako mislim: Pa saj to je simbolno naš, moj drugi dom: naša šola, moja bolnišnica, naš učitelj, moja učenca, naša stroka, moja stroka ... moja druga ljubezen.

Tudi zaradi tega je slovesnost ob jubileju, ki zajema ustvarjalnost učiteljev in učencev skozi 50 let, posebno doživetje, je redkost, ki se nam ne dogaja pogosto, je veselje, ki se razcveta. In v razcvetenem cvetu, v odprto cvetno čašo, naj vsaj ob njenem najlepšem trenutku, ne pade, prosim, nobena kapljica pelina.

Saj se s skrbmi srečujemo vsak dan, včeraj in prej, in jutri in naprej. Nobena skrb ne odide sama od sebe. Vendar ji danes ni treba biti z nami, čisto blizu. Ne danes, ko je ta slovesnost, v tem lepem enkratnem trenutku in občutku, ki bi si ga želeli polno doživeti in si ga vtisniti v spomin; ki bi ga radi ponesli s seboj v jutrišnji dan, da nam bo okrepil našo voljo za premagovanje skrbi, do nekega novega srečnega trenutka, da bi okrepil našo željo po spominu na ta lepi dan, našo željo po nabiranju še več takšnih lepih dni, takšnih srečnih trenutkov, ki bi jih zbirali v svojem spominu.

Že v otroštvu so mi povedali in od takrat me spremlja nek pregovor, neki ljudski rek, ki pripoveduje nekako takole svojo veliko, preizkušeno modrost: da »Ko gre kmet z družino praznovati, zna bolj zanesljivo kot denar, vse skrbi pod tri ključke dat,« ... pusti jih spravljen doma.

Tako sem tudi jaz pustila svoje skrbi doma, zaklenjene s tremi ključki. Zahvaljujem se vam za povabilo in možnost, da se skupaj z vami lahko veselim vaših uspehov, da skupaj z vami občutim veselje praznika.

Vaše delo v skrbi za drugega, ki so ga doletele težave in bolezni, odlikujejo posebne kreposti in vrline. Častno in dostojanstveno izpričujete, kot pravimo in kot si želimo, etiko zdravstvenega poklica: človečnost, strokovnost. Pred vsakim poklicem, v vsakem poklicu, ne samo v vašem, v delu vsakega človeka, ki se srečuje z drugim, ki je v odnosu z drugim, so postavljene in vtisnjene enake zahteve, ali bi naj vsaj bile: človečnost, stroka, poslovna morala. Pa vendar nam izkušnje pripovedujejo, da mnogi, žal, ne zmorejo tako ravnati. Da najdeš tudi mačka v žaklju, po ljudsko rečeno. Zato je spoštovanje in hvaležnost ljudi do vas, ki ste si izbrali ta poklic, tako iskrena in spontana, tako upajoča in zaupajoča.

Jules Verne, pisatelj znanstvene fantastike iz prejšnjega stoletja, ko še ni bilo avionov, ne podmornic in ne vesoljskih ladij, pa jih je tako presentljivo vnaprej opisoval in napovedoval (bile pa so bolezni, mnoge, ki jih je medicina že uspela zaježiti) bi bil za vas, če bi še živel, napisal posebno zgodbo, fantastično zgodbo o tem, v katere bitke ste se podali in kako ste odkrivali poti za lajšanje bolečine in trpljenja, poti za zavarovanje zdravja, ohranjanje zdravja, neko formulo za eno samo trajno dobro zdravje, za čas, ko ne bo več treba bolnišnic, ko se bodo medicinske sestre in zdravniki in učitelji sprehajali med ljudmi in varovali njihovo zdravje. Mogoče je napisal kaj takšnega, pa je ostalo v rokopisu, in se bo z vami, z vašo generacijo začelo uresničevati. Kot sanje, sanjarije, ki se včasih uresničijo.

Pa se zgodi, da se zemlja nenadoma strese in nas pretrese vest, tako kot tista v soboto, da je rušilni potres na Bližnjem vzhodu spet jemal življenja ljudem, jim prizadejal težke poškodbe in bolečine, jim razrušil njihove domove, jih oropal za sadove njihovih polj in njihovih delcev; z grozo je posegel v njihove družine, med otroke, deklice, med njihove ljubezni ..., da so ljudje obstali nemočni pred nenadno, nenavadno rušilno močjo narave, ki v trenutku, v trenutku

ali dveh, spremeni za dolge, dolge čase in leta mnoge človeške usode, usode krajev in pokrajin...

Zdi se, kot da obnemimo ob tej strahoti, nekaj nezavednega okameni v nas, in hkrati se v nas nekaj zgane, v istem hipu se zbudijo v nas človeški vzgibi, sočutje, človekoljubni vzgibi, prvinski, da se odzovemo klicu na pomoč.

Odzovemo se skozi Rdeči križ, s katerim je tesno povezano delo in življenje medicinske sestre Florence Nightingale, odzovemo se kot gasilci, zdravniki, medicinske sestre, minerji... in na vse mogoče načine, odzovemo se tako, kot smo povezani v življenju, v družini, v poklicih, v soseščini, eden z drugim...

To nam govori tudi, kako zelo smo v vsakem trenutku potrebni skrbnih negovalnih ženskih rok enako kot moči in vzdržljivosti moških rok, skupaj prepletenih, močnejših v svoji povezanosti, ko se je treba lotovati trdih skal in porušeni mostov, ko je treba premagovati in blažiti fizično in psihično bolečino in trpljenje.

Tako prepleteni, prijateljski, spoštljivi in dobronamerni naj bi bili tudi takrat, ko nam sije sonce, ko nam ne grozijo nevihte, ko s svojim znanjem, delom, ustvarjalnostjo in čustvovanjem sestavljamo sebi in vsem nam boljše razmere za naša vsakodnevna bivanja na tem svetu.

Zaradi tega, za vse to, drage medicinske sestre, je prav praznovati svoj praznik v okviru mednarodnega praznika medicinskih sester, slovesno in pripovedovati vsem ljudem o svojem delu, o pomenu svojega dela in učenja, sporočati in vabiti še druge, da se pridružijo šoli in temu častivrednemu poklicu.

Saj nam vsem, ki bi se kdajkoli in kjerkoli znašli v težavah in boleznih, dajete upanje, da v stiskah ne bomo sami in nas upravičeno opominjate, da dragocena vrednost vašega znanja in spretnosti zasluži dolžno in pravočasno skrb družbe, zasluži pošteno pačilo za delo, zasluži ustrezno vrednotenje vašega poklica.

Ob jubileju naj bi bile z nami le lepe misli in želje. Saj je maj in pomlad. Sposodila si bom besede pesnika Toneta Pavčka, ki je nedeljsko premišljeval o majniških trajnicah. O cvetju. Takole je zapisal med drugim:

*»Na praznik življenja prihajam!
In majnice trajnice se kakor same zasejejo v pravem času
s spoznavanjem tal in zvezd in sonca, z vedenjem o hitrem
brstenju in nagli rasti:
v majhne prsi se naselijo velika čustva, sla sili z vso silo
vsepevsod na dan,
suklja se v ljubkih zubljih mladoletja in v proščanju tako
duše kakor telesa.
Vročica in svežina. Oko stvarnika zamiži in uživa kakor vse
živo:
čas je za majnice.«*

Tako pravi Pavček: Za cvetje. Narava vam ga razcveta za vaš zlati jubilej!

Iskreno vam želim vse dobro.
In mnogo sreče.«

Štefka Kučan

TEKMOVANJA MED SREDNJIMI ZDRAVSTVENIMI ŠOLAMI SLOVENIJE

Uvod

Idejo o tekmovanju med Srednjimi zdravstvenimi šolami Slovenije je dala Srednja zdravstvena šola Novo mesto in organizacijo 1. srečanja tudi realizirala v šolskem letu 1995/96 v sodelovanju s Skupnostjo zdravstvenih šol Slovenije, ki je idejo podprla in pod strokovnim nadzorom Centra za poklicno izobraževanje Slovenije – višje svetovalke za področje zdravstva, gospe Jelke Drobne. Tekmovanje so uspešno zaključili in dali osnove za potek tekmovanja tudi v Mariboru.

V šolskem letu 1996/97 je bilo tekmovanje organizirano ob 50. obletnici šole v Srednji zdravstveni šoli Maribor, za leto 1997/98 je predvideno tekmovanje v Srednji zdravstveni šoli Murska Sobota.

Tekmovanje je povezano po vsebini s stroko in z obeležitvijo svetovnega dneva zdravja v mesecu aprilu.

Namen tekmovanja

Druženje mladih, spoznavanje med šolami iste stroke, povezovanje med učitelji, podrobnejše spoznavanje krajev v živo in prek literarnih prispevkov je organizacijski izziv za vsako šolo in dober razlog, da se bo to dogajalo še v naprej.

Vsebina tekmovanja

Vsebina tekmovanja je sestavljena iz dveh delov:

– Iz strokovnega dela, kjer se preverja znanje iz posameznih predmetov, ki so združeni pod nazivom zdravstvena

nega in prva pomoč. Tekmovanje poteka kot preverjanje znanja s testi, ki jih strokovne komisije ocenijo in uskladijo s pravili nadzornega odbora tekmovanja.

– Iz obravnavane teme, ki jo Svetovna zdravstvena organizacija vsako leto predstavi kot geslo ob svetovnem dnevu zdravja 7. aprila. Ta tekmovalni del je sestavljen iz literarnega in likovnega natečaja.

Literarni natečaj pomeni pisno predstavitev zdravstvenega problema, ki je zajet v geslu svetovnega dneva zdravja in ga ocenjujejo strokovnjaki s področja zdravstva in zdravstvene vzgoje ter slovenščine.

Likovni natečaj pomeni likovno predstavitev zdravstvenega problema, ki ga oceni član nadzornega odbora tekmovanja – zdravstveni delavec in likovni pedagogi in umetniki.

Strokovni del tekmovanja

Leta 1996 so dijaki in dijakinje 3. letnikov tekmovali na področju zgodovine zdravstvene nege. Tekmovalo je 33 dijakinj iz 7 zdravstvenih šol Slovenije. Več strokovnih komisij je uskladilo svoje ocene testov skupaj z nadzornim odborom tekmovanja in določilo sledeči vrstni red nagrajenk:

- Suzana Golob, SZŠ Slovenj gradec,
- Tereza Djokič, SZŠG Ljubljana,
- Anita Starašinič, STZŠ Novo mesto.

Dijakinje 4. letnikov so imele test iz etike v zdravstveni negi. Tekmovalo je 35 dijakinj. Vrstni red nagrajencev je bil:

- Jana Trobič, SZŠG Ljubljana,
- Sabina Miklavčič, STZŠ Novo mesto,
- Tanja Ferkolj, STZŠ Novo mesto.

Leta 1997 so dijakinje tekmovale v 3. letnikih iz prve pomoči in nujne medicinske pomoči. Tekmovalo je 51 dijakov iz 10 zdravstvenih šol Slovenije. Vrstni red nagrajencev je bil:

- Samo Oblak, SZŠ Jesenice,
- Maja Špiljak, SZŠ Celje,
- Boštjan Štravs, SZŠ Celje.

Dijakinje v 4. letnikih so opravile test iz zdravstvene nege otroka. Tekmovalo je 45 dijakinj. Vrstni red nagrajenk je bil:

- Simona Škrlec, SZŠG Ljubljana,
- Patricija Kobilšek, SZŠG Ljubljana,
- Petra Kovačič, SZŠ Celje.

V letu 1998 so predvidene teme za tekmovanje v 3. letnikih iz dietetike, v 4. letnikih pa iz zdravstvene nege žene.

Svetovni dan zdravja – likovni in literarni natečaj

V letu 1996 je bilo geslo svetovnega dneva zdravja 7. aprila Zdrava mesta – za boljše življenje.

Na literarnem natečaju je sodelovalo 39 dijakinj. Komisijo so sestavljale: prof. Judita Mohar, mag. Eva Stergar, mag. Erna Kraševac. Po kriterijih:

- strokovnost,
  - umetniški pristop,
  - pristop do problema,
  - občutljivost za problem,
  - celostni pogled na zdravje
- je komisija izbrala tri najboljše prispevke, ki so jih prispevali:
- Aleksandra Arlov iz SZ za farmacijo in zdravstvo v Ljubljani,
  - Katarina Thaler iz SZŠ Jesenice in
  - Mojca Podpečan iz SZŠ Celje.

Na likovnem natečaju je sodelovalo 35 dijakov. Komisijo so sestavljali: Jelka Drobne – višja svetovalka za področje zdravstva na CPI; Jože Kumer – akademski slikar; Branko Šuster – likovni pedagog.

Komisija je po kriterijih:

- skladnost likovnega dela z vsebino natečaja,
  - izvornost,
  - likovno estetski kriterij – kakovost likovnega dela
- izbrala tri najboljše prispevke, ki so jih prispevali:
- Barbara Vegelj iz STZŠ Novo mesto,
  - Danijela Klinec iz SZŠ Nova Gorica in
  - Sandra Gaber in Jerneja Zavec iz SZŠ Murska Sobota.

V letu 1997 je bilo geslo svetovnega dneva zdravja 7. aprila »Nalezljive bolezni ogrožajo človeštvo. Stalna pripravljenost – hitro ukrepanje.«

Na literarnem natečaju je sodelovalo 23 dijakov. Komisijo so sestavljali: prof. Janko Potrata, dr. med. Karl Turk in dipl. org. zdr. Milan Povoden.

Komisija je po že prej opisanih kriterijih izbrala tri prispevke, ki so jih prispevale:

- Urša Bratun, SŠFZ Ljubljana,
- Vanja Škoda, SZŠ Jesenice in
- Marjeta Gomboc, SZŠ Murska Sobota.

Na likovnem natečaju je sodelovalo 29 dijakov. Komisijo so sestavljali: Jelka Drobne – višja svetovalka za področje zdravstva na CPI; Albin Kramberger, prof. – akademski slikar; Bogdan Čobal – akademski slikar.

Po že prej omenjenih kriterijih je komisija izbrala tri najboljše prispevke, ki so jih prispevale:

- Violeta Škrabl, SZŠ Maribor,
- Andreja Praznikar, SZŠ Slovenj gradec in
- Petra Blagojevič, SZŠ Nova Gorica.

Za leto 1998 bo tekmovanje v Murski Soboti, gesla ob svetovnem dnevu zdravja pa še ne poznamo.

Organizacija tekmovanja

Časovno je vezana na svetovni dan zdravja 7. april. Leta 1996 je bilo tekmovanje 30. marca, leta 1997 pa 5. aprila, v letu 1998 je predvideni dan tekmovanja 4. april. Vsak kraj v Sloveniji po svoje obeleži svetovni dan zdravja in tekmovanje je gotovo del te obeležitve.

Organizacija tekmovanja zahteva sodelovanje z izobraževalnimi in strokovnimi institucijami v kraju poleg lokalne skupnosti. Šola, ki tekmovanje organizira, svoj kraj predstavi pisno in v živo, zato so v šoli v organizacijo vpeti tudi vsi delavci šole.

Finančno je za šolo to velik zalogaj. Ministrstvo za šolstvo in šport prispeva nekaj sredstev, za našo šolo je bil prispevek izredno nizek, kljub sponzorju je morala šola pri-

spevati za tekmovanje še iz svojih sredstev. Želeli bi od Ministrstva za šolstvo za organizacijo takih prireditev malo več razumevanja.

Sklep

Obe tekmovanji sta in prepričani smo, da tudi vsa naslednja, bodo pripomogla k poglobljenemu poznavanju posameznih področij zdravstvene nege, še pomembneje pa k boljšemu spoznavanju med dijaki šol, izmenjavi izkušenj

med učitelji in najpomembnejše, spoznavanju vsch kotičkov naše prelepe domovine.

Literatura

Zborniki državnih tekmovanj iz leta 1996 in 1997.

Marija Zupančič,
v.m.s., dipl. org. dela,
ravnateljica Srednje zdravstvene
šole, Maribor

UČNA DELAVNICA O SVETOVANJU V ZVEZI S HIV

1.-3. oktober 1997, Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije

Odločitev za testiranje na okužbo s HIV je za vsakega posameznika zelo težak korak, zato morajo biti zdravniki in drugi zdravstveni delavci, h katerim se ljudje zatekajo po nasvete v zvezi s HIV, dobro pripravljeni na pogovor s takšnim bolnikom.

Priporočila za vodenje pogovora pred testiranjem

Prav v pomoč zdravnikom in drugim zdravstvenim delavcem v bolnišnicah, ambulantah in različnih svetovalnih službah so strokovnjaki z Inštituta za varovanje zdravja RS in Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja letos pripravili **priporočila za vodenje pogovora pred testiranjem na okužbo s HIV**, ki se naslanjajo na prispevek »Discussing HIV testing in general practice«, delo avtoric Rive Miller, koordinatorice svetovanja v zvezi s HIV in profesorice v bolnišnici Royal Free in na Medicinski fakulteti v Londonu, in dr. Sare Madge, ki dela v bolnišnici Royal Free.

Usposabljanje za svetovanje v zvezi s HIV

Strokovnjakinji iz Londona sta v Ljubljani že novembra 1995 vodili **učno delavnico za svetovanje v zvezi s HIV v zdravstvu**, prof. Riva Miller, ki je kot svetovalka za Globalni program za aids pri SZO vodila že številne podobne projekte, pa bo letos ponovno obiskala Slovenijo. Skupaj z mag. Mojco Matičič s Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja je **od 1. do 3. oktobra v prostorih Inštituta za varovanje zdravja RS vodila tridnevno učno delavnico**, na kateri so usposobili okoli petintrideset strokovnjakov, ki pridobljeno znanje prenašajo na stanovske kolege prek podobnih načinov izobraževanja. Tako naj bi sčasoma **izoblikovali strokovni tim, ki bi skrbel za vzpostavitev mreže usposabljanja zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev o svetovanju v zvezi s HIV**.

Čeprav so se udeleženci seznanili tudi z **najnovjšimi podatki o širjenju okužbe s HIV** v Sloveniji in po svetu, ter nekaterimi ugotovitvami glede medicinskega pregleda okuženih s HIV in drugimi spolnimi boleznimi, je večji del programa učne delavnice namenjenega prav **svetovanju in pogovoru z bolnikom, tako pred testiranjem kot po njem**. Nekaj tem iz programa učne delavnice:

- Vloga svetovanja v preprečevanju, diagnozi in zdravstveni oskrbi okužbe s HIV (Kaj svetovati, kdo naj svetuje, kdaj

svetovati, kje se pogovoriti o HIV/AIDS; Namen svetovanja in osnove svetovanja).

- Anamneza o spolnem vedenju in rabi nedovoljenih drog.
- Testiranje na okužbo s HIV (Vprašanja v zvezi s testiranjem, Uvod v testiranje, Razgovor pred testiranjem).
- Svetovanje po opravljenem testiranju (Kako sporočiti pozitiven in kako negativen rezultat).
- Sporočanje »slabe novice« (Način sporočanja in ohranjanje upanja).
- Bodoča strategija vključevanja svetovanja v klinično prakso.

Svetovanje tudi kot strategija v nacionalnem programu

Svetovanje v zvezi z okužbo s HIV ima pomembno mesto tudi med strategijami v **Nacionalnem programu za preprečevanje in obvladovanje aidsa**, seveda poleg kakovostne klinične oskrbe okuženih s HIV in bolnikov z aidsom, kakovostne laboratorijske diagnostike, oskrbe z varno krvjo in krvnimi pripravki, dostopnosti prostovoljnega, zaupnega in anonimnega testiranja ter cenovno učinkovitega epidemiološkega spremljanja.

Udeleženci učne delavnice

Letošnje učne delavnice so se udeležili dermatovenerologi, ginekologi, infektologi in zdravniki drugih specializacij, zdravstveni delavci iz centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti ter zdravstveni delavci iz centrov za mentalno zdravje in svetovalnih služb, ki svetujejo po telefonu (Klic v duševni stiski), delujejo pa v okviru nevladnih organizacij, kot so ŠKUC-MAGNUS, AIDS fundacija Robert in drugi.

Učno delavnico sta organizirala Inštitut za varovanje zdravja RS in Klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja, sredstva zanjo pa sta zagotovila UNDP (United Nations Development Programme - Program Združenih narodov za razvoj) in Ministrstvo za zdravstvo v okviru Nacionalnega programa za preprečevanje in obvladovanje aidsa v Sloveniji.

Tanja Urdih,
IVZ RS,
Trubarjeva 2, Ljubljana

BILI SMO GOSTJE UNIVERZITETNE POLIKLINIKE

»AGOSTINO GEMELLI«

Letošnjo jesen smo na zdravstveni šoli Novo mesto izvedli zanimivo popestritev pouka. V okviru programa obveznih izbirnih vsebin, ki za dijake četrtih letnikov vključuje tridnevno strokovno ekskurzijo, so si šli v Rim ogledat znamenito Univerzitetno polikliniko Agostino Gemelli.

V poznih jutranjih urah smo se po celonočnem potovanju utrujeni znašli pred polikliniko Gemelli, kjer sta nas sprejela glavna medicinska sestra Sara Vetoretti in dr. Volpe. Najprej so nas pospremili v predavalnico, kjer nam je dr. Volpe s pomočjo grafoskopa predstavil zgodovino bolnišnice in njeno osnovno strukturo.

Univerzitetno polikliniko Agostino Gemelli so odprli julija meseca leta 1964. Vključuje polikliniko, medicinsko fakulteto in posebej kirurški oddelek.

Pripadajo katoliški univerzi v Milanu, ki jo je 1921 leta ustanovil dr. Agostino Gemelli, čigar ime nosi tudi poliklinika.

Kot vsaka univerzitetna poliklinika, »Gemelli« razvija kompleksne dejavnosti, ki niso omejene le na hospitalni tip obravnave bolnikov, ampak vključujejo tudi znanstveno raziskovanje, študij medicine in zdravstvene nege ter permanentno izobraževanje osebja bolnišnice.

Bolnišnica razpolaga s 1600 posteljami, h katerim pa spada še 300 postelj priključenega oddelka »Collumbus«.

Omogoča kompletno zdravstveno oskrbo za vse medicinske specialnosti: kot neprekinjeno zdravljenje, dnevna bolnišnica ali ambulantna oskrba. Na oddelku je večina sob dvoposteljnih.

Vsaka soba je zelo sodobno opremljena in razpolaga z lastnim toaletnim prostorom, barvno televizijo na daljinsko upravljanje in telefonom.

Bolnišnico posebej določa prav to, da pripada katoliški univerzi, kar pomeni, da se osebje bolnišnice podreja katoliški doktrini, to je, da skušajo osvetljevati in koordinirati človeško kulturo z vrednotami katoliške vere, vendar v spoštovanju vseh znanosti.

Še nekaj zanimivosti o bolnišnici:

Gostitelji so nas sprejeli v 4. nadstropju, čeprav smo bili prepričani, da smo v pritličju. Zaradi rimske klime, ki je poleti precej »težka«, projektirajo zgradbe največ do sedem nadstropij. Za tako veliko bolnišnico, kot je Gemelli, je to vsekakor premalo, zato so kar štiri nadstropja spravili pod zemljo. Vse tehnične in administrativne službe so tam. Bolnišnica je v tlorisu zvezdaste oblike. Posamezni oddelek zavzema celotno nadstropje, ki obsega hospitalni in operativni del.

Vsak bolnik dobi ob prihodu v bolnišnico v roke lepo izdelano brošuro, v kateri so osnovna pojasnila in navodila o delovanju klinike in bolnišničnem redu.

Zanimivo je tudi, da imajo urad za stike z javnostjo, ki je blizu glavnega vhoda in je odprt vsak dan od 8. do 20. ure. Tu vsakdo lahko dobi najrazličnejše informacije.

Knjižica podaja tudi centralni plan bolnišnice s tlorisom celotne zgradbe zelo jasno, tako da se človek s knjižico v roki, res ne more izgubiti.

Prve informacije ob sprejemu v bolnišnico bolniku posreduje glavna oziroma višja medicinska sestra. Bolnišnica svoje storitve izvaja v okviru zdravstvenega zavarovanja, torej brez dodatnega doplačila. Oskrba je za vse enaka oziroma se raz-

likuje le glede na različnost diagnostično terapevtskih potreb bolnikov. Bolniki si lahko doplačajo tudi nadstandardno storitev, kar ne pomeni drugačne obravnave, ampak prosto izbiro zdravnika in skrajšanje čakalne dobe pri sprejemih.

V knjižici predstavijo bolniku še vse tehnične pripomočke, ki so mu v bolnišnici na razpolago, pa tudi, kako naj prepozna osebje. Osvetlijo še kompetence zdravnikov, kompetence osebja zdravstvene nege, pomožnega ter drugega strokovnega osebja.

V bolnišnici je zaposlenih precej redovnic, ki so povečini odgovorne za praktično usposabljanje študentov zdravstvene nege.

Vsakega bolnika seznanijo z življenjem na oddelku ter z urnikom obrokov in obiskov. Posebej je zanimiva predstavitev pravic, dolžnosti in priporočil bolnikom. Med pravicami je izpostavljena pravica do pozorne in skrbne obravnave vsakogar, ne glede na filozofska in verska prepričanja. Vsakdo naj bo obravnavan individualno, imenovan z imenom in priimkom, in ne s številko in diagnozo. Ima pravico do korektnih informacij, podatkov ter ugovora na terapijo.

Med dolžnostmi je posebej zanimiva dolžnost zaupanje do medicinskega osebja.

Zlasti zanimivo pa je priporočilo, naj bolniki ničesar ne darujejo osebju, da bi s tem ne prizadeli njihove strokovnosti. Svojo zahvalo naj, kot pravi knjižica, izrazijo z dobro besedo, ki jo bodo najbolj veseli.

Med privilegiji bolnišnice je tudi osnovna in srednja šola za dalj časa hospitalizirane otroke, religiozna asistenca, sodelovanje prostovoljcev ter razsodišče za pravice bolnikov, ki zaseda dvakrat tedensko. Bolniki imajo na razpolago še zelo dobro založeno knjižnico in izredno lepe dnevne prostore, polne cvetja.

Ob koncu hospitalizacije vsakega bolnika naprosijo za odgovore na vprašalnik, ki vključuje podatke o zdravniški oskrbi, negovalni oskrbi, informiranju, odnosih osebja, čistoči, hrani, komfortu itn. Vse to jih na polikliniki »Gemelli« zanima zato, da bi svoje delo lahko sproti izboljševali.

V drugem delu predstavitve bolnišnice so nas vodili po kirurškem oddelku in oddelku za kemoterapijo na otroški onkologiji. Prepričali smo se, da so sobe resnično komfortne in bolniki v njih zadovoljni.

Posebej zanimivo je bilo tudi srečanje s študenti zdravstvene nege, ki so nam predstavili sistem študija zdravstvene nege.

V Italiji so srednješolski program ukinili in uvajajo zdravstveno nego kot neodvisni fakultetni študij. Za študij zdravstvene nege se torej lahko odločijo šele po opravljeni splošni srednji šoli.

Obisk poliklinike »Gemelli« je bila za nas resnično edinstvena priložnost, ki jo je kasnejši ogled rimskih znamenitosti le še požlahtnil. Upamo, da bomo še kdaj lahko svoje strokovno znanje dopolnili na podoben način.

Mateja Vodnik,

profesorica socialne pedagogike in višja medicinska sestra, Šolski center Novo mesto, Strokovna zdravstvena in poklicna ter tehniška kemijska šola, Novo mesto